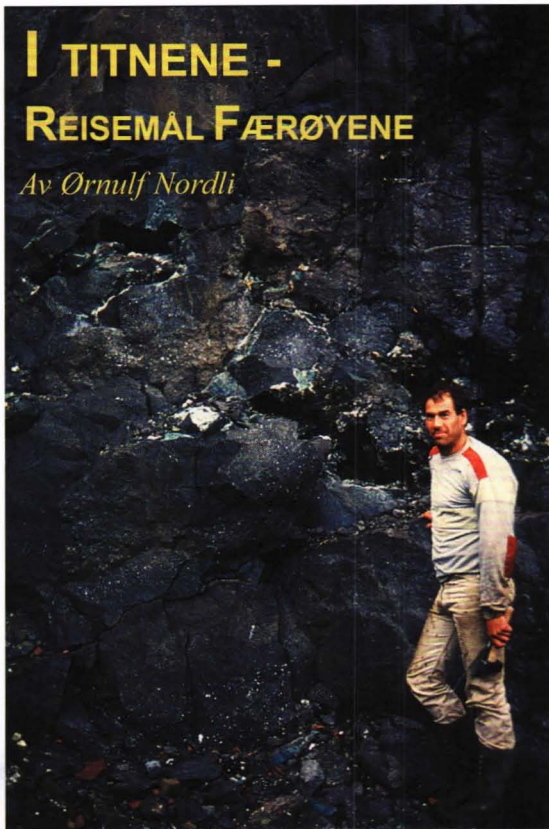

I TITNENE - REISEMÅL FÆRØYENE

Av Ørnulf Nordli

Artikkelforfateren ved en fjellvegg med mange titner.

For mange et eksotisk og fremmed reisemål, men likevel en god nabo ute i havet som er lett tilgjengelig for nordmenn. Det er to måter å komme dit på –

Fjordlandskap.

enten med fly til øya Vagar, eller det som er mest brukt, med båt fra Bergen. Smyril heter selskapet som tar seg av reisen. Båten går en gang pr. uke, så du må beregne turen i hele uker. Landet hører under Danmark, men med utstrakt selvstyre fra 1948. De rundt 50000 som bor på Færøyene føler nær tilknytning til Norge. Språklig er de nærmest Island, men alle forstår og snakker dansk. Thorshavn har 1/3 av innbyggerne. Det er et utmerket veinett og høy standard på veiene, så egen bil gir stor handlefrihet. Landskapet er vilt og gir store naturopplevelser. Det er mye opp og ned. Det høyeste fjellet, Slættaratindur, er 882 meter høyt. Når slutten av øya ofte styrter rett i sjøen, er hundre meter mye. Det spesielle lyset, den raskt skiftende himmel og vær, gir inntrykk som du tar med deg lenge etterpå. Naturen preger alt. Det grønne landskapet uten trær. Det er 280 dager med regn i året, men det kan vare minutter før sola titter fram. Det er sjelden vindstille. Fuglelivet og båttur-ene er et kapittel for seg. I løpet av ei uke bør du få med deg et besøk til fuglefjellene. At du får mange flotte bilder, er opplagt. 225 fuglearter, med rødtjeld som høres over alt (fredet nasjonalfugl), lundefugl, lomvi, alker, suler, skarv. Det er 3 frittlevende pattedyrarter; mus, rotter og harer. Ingen krypdyr, men muligheter for mygg. Kulturen er et kapittel for seg. Du merker at du er i et land hvor kulturen står sentralt. 8 aviser og en rik flora av utgitte bøker, mange med færøyske forfattere. Besøk Nordisk hus på høyden over Thorshavn, med mange utstillinger og arrangementer. Her lever ennå kjededans og sang. Kyrkjebøur med sine gamle bygninger og tilknytning til gammel nordisk historie er også verdt et besøk.

Geologien og mineralene

Det er mer enn 300 år siden de første rapportene om fine zeolittforekomster på øyene, så de er å regne som klassiske lokaliteter. Det er vulkanske bergarter fra den Atlanntiske midthavsryggen som danner grunnlaget for mineralene. Det er store områder med basalt som er veltet ut over havbunnen og av

Apofyllitt med mesolittnåler.

Thomsonittkule, apofyllitt og mesolitt.

Mordenitt, Bordoy.

Grønn apofyllitt, Vagar.

Grønn apofyllitt og mesolittnåler. Vagar.

*Alle foto
Ørnulf Nordli*

Ritufjall, 640 m med trappelandskap i bakgrunnen, fra Fuglafjördur Eysteroy.

og til stikker opp over havflaten.

Foruten Currie (1905) og Cornu og Gørgey (1907), er det Volker Betz artikkellogical i Mineralogical Record nr. 1/1981 som er den best kjente beskrivelsen av mineralene på Færøyene. Denne er godkjent fortsatt i dag. Likevel er det skjedd mye de siste 20 årene. Fra slutten av 1980- årene til begynnelsen av 1990- årene, foregikk det en intens veibygging på øyene. Det var lett tilgang til friskt materiale og lett å gjøre funn. De siste årene har veibyggingen stoppet opp. Men det er fortsatt i forbindelse med veiskjæringer og steinbrudd de beste funnene blir gjort. Basalten og mineraler forvitrer lett, så det er vanskeligere å gjøre gode funn ute i naturen. Zeolittene ses ofte som hvite flekker i den mørke basalten. "Titner" blir de kalt. Færøyene består av 18 øyer pluss et utall av holmer. Hvilke øyer er det lurt greit å bruke tid på til å lete etter mineraler? To øyer kan trafikkeres fra Torshavn uten ferje, Streymoy (med Torshavn) og Eysturoy. Det er også to øyer til som er store og lett tilgjengelige; Vagar med flyplassen og Bordoy. Her har også veibyggingen vært størst. På den sørligste øya Suderoy, er det kullforekomster. Her finnes kobber og jern i små mengder. På Nolsoy er det også kobber og kobberforbindelser (cuprit, chrysocolla, malakitt og atacamitt). Det er tre hovedlag av basalt,

som består av mange strømmer. Lavastrømmene ligger i lag på 10- 20 meter og gir typiske trappetrinn i terrenget, særlig i sør og i nord. Det er ofte i toppen av strømmene at hulrommene med zeolitter finnes. Et typisk trekk ved de zeolittførende drusene er at de ofte er kledd med små heulanditt krystaller og celadonitt. I motsetning til på Island hvor heulanditt opptre i større krystaller. Ellers har hver basalttype sin mineralsammensetning med zeolitter. De vanligste zeolittene, som finnes overalt, er heulanditt, stilbitt, chabasitt, thomsonitt (var. Færølit – som kuler), mesolitt. (men også natrolitt og scolesitt og mulig okenitt) Det kan være vanskelig å skille de tre nålezeolittene. Heulanditt har den kjente kisteformen på sideflata og har perlemorsglans. Chabasitten har vanligvis kubeform, men alle varianter opp til phacolitt finnes. Også hydroxylapatitt og calcitt er vanlig. Sjelden finner en mordenitt og levyn. Kvarts finnes rikelig, men sjelden som opal, calcedon og agat. I det hele skulle mulighetene for funn være meget store. Som vanlig lønner det seg å snakke med folk (grunneiere) før en starter. Til egen samling tror jeg ikke en får nei.

God tur!